

Waldeck Pyrmontlaan 1

Adres Waldeck Pyrmontlaan 1

Plaats Wassenaar

Naam object Hilgestede

Kadaster H 822

Typologie Vrijstaand woonhuis

Complex Nee

Beschermd gezicht Ja

De omvang van de bescherming strekt zich uit tot het monumentale woonhuis uit 1919 met het oorspronkelijke bijgebouw en de tuinaanleg met opgaand metselwerk en terrassen (voor zover nog authentiek) van de architect Co Brandes.

Inleiding

In 1919 door architect Co Brandes ontworpen WOONHUIS met bijgebouw (garage) en tuinaanleg in een expressionistische variant op de Engelse landhuisstijl (Cottagestijl). Het complex is gesitueerd binnen

de context van het in 1911–1914 in de Engelse landschapsstijl aangelegde villapark De Kieviet. Daarmee behoort het pand tot de eerste generatie bebouwing binnen het park. Opdrachtgever was de heer Henri Kloppers. Het door Johannes Mutters ontworpen villapark, ligt op een afgesplitst deel van het voormalige landgoed Groot Haesebroek. Het park kenmerkt zich door een gebogen wegenpatroon met een groen, landelijk karakter (ook in de wegprofielen). In het plan zijn de bestaande landschappelijke structuren gerespecteerd. Het plan voorzag behalve in woonhuizen ook in faciliteiten als een kerk, een school, een restaurant, een postkantoor en een benzinstation (gesloopt). De opdrachtgever tot de ontwikkeling van het park was de exploitatiemaatschappij N.V. De Kieviet en Wildrust, waarvan Mutters tevens de directeur was.

De Kieviet kan gezien worden als een proeve van het latere officiële uitbreidingsplan van Wassenaar uit 1923, eveneens van de hand van Mutters. Het succesvolle park is in een periode van twee decennia goeddeels bebouwd met enkele en dubbele villa's. Zowel typologisch als stilistisch is sprake van een grote mate van homogeniteit binnen de wijk, één van de belangrijkste monumentale waarden. De samenhang is gewaarborgd doordat de tamelijk kleine kavels feitelijk geen afsplitsingen mogelijk maken. De Kieviet geldt als een schoolvoorbeeld van de ontwikkeling van villawijken in de Nederlandse interbellumperiode. Diverse landelijk bekende architecten, behalve Brandes ook Mutters zelf, J.T. Buys en H. Wouda, hebben hun sporen hier nagelaten. Cottagestijl, maar ook de Nieuwe Zakelijkheid en Nieuwe Haagse School zijn hier sterk vertegenwoordigd. Het openbaar groen gaat in vrijwel het gehele villapark naadloos over in het groen van de particuliere tuinaanleg. Lage erfafscheidingen, al dan niet mee-ontworpen, groene erfafscheidingen of zelfs geen erfafscheidingen versterken het harmonieuze beeld van villa's in het groen.

De beeldbepalend gelegen, vrijstaande villa behoort tot de bebouwing uit de periode van de eerste aanleg. De kenmerken van de cottagestijl zijn de sterk overkragende samengestelde rietkappen, steile dakhellingen, gepotdekselde of gerabatte delen, erkers en de toepassing van pittoreske vormen. Het tuinontwerp met de lage, gemetselde muren en terrassen is georiënteerd op het woonhuis. Kenmerkend voor het onderhavige pand zijn de parabolide steekkappen, een stijlkenmerk dat Brandes ook in het door hem ontworpen Schouwenhoek (1917–1918, 1928) zou toepassen. Saillant detail is dat hij ook voor dit pand de tuinaanleg ontwierp. Het bijgebouw is in dezelfde stijl opgetrokken, onder een vergelijkbare kaphelling. Ook de kleine wijzigingen aan de achtergevel in (XXc), waaronder een bij te maken raam zijn in stijl. De ruimtelijke beleving van het hoofdgebouw en de tuinaanleg is enigszins aangetast doordat het hoofdgebouw en het bijgebouw door middel van een luifel en pergola aan elkaar zijn gekoppeld. In architectonische uitwerking is het ontwerp van de uitbreiding passend te noemen. Het exterieur is zeer gaaf.

Stedenbouwkundige context

De villa is alzijdig ontworpen met twee representatieve gevels op de openbare weg gericht, die met de ontsluiting aan de Waldeck Pyrmontlaan (NO) en de andere op de Buurtweg (ZO). De zuidwestelijke achtergevel is meer open, gericht op de mee-ontworpen tuin en het privéleven. De noordwestelijke gevel is op de begane grond aangebouwd met de nieuwe carport, stilistisch passend, maar een inbreuk vormend op de alzijdigheid van de villa. De groene erfafscheiding gaat over in het groen van de parkachtige aanleg van De Kieviet.

Het oorspronkelijke bijgebouw is op een rechthoekige plattegrond, schuin achter het hoofdgebouw geplaatst, aanvankelijk hiermee verenigd door de eveneens rechthoekige terrassen van de tuinaanleg. De ontsluiting van het bijgebouw is eveneens aan de Waldeck Pyrmontlaan.

Hoofdopzet en constructie

Het pand is over twee bouwlagen opgetrokken (met een kleine kelder) waarbij de kap niet alleen de zolder omsluit, maar tevens de gehele verdieping (de kapconstructie heeft zijn aanzet vanaf de verdieping). Het doorlopende zadeldak is licht gebogen. De samengestelde plattegrond bestaat uit een regelmatige rechthoek – de lange zijde aan de straat – met in de as van de ontsluiting een smalle dwarsbeuk, die aan de voorzijde op de verdieping wordt afgedekt door een steile steekkap en aan de achterzijde door een schilddak. Haaks op de dwarsbeuk is aan de zuidwestelijke kopse gevel een uitbouw, op de verdieping voorzien van een overdekt balkon. De hoofdkap – in langsrichting – is eveneens parabolide. De volstrekt regelmatige plattegrond heeft een 'pittoreske' verdikking van de muurdam links van de entree, welke doorloopt tot over twee bouwlagen. Deze verdikking komt voort uit de plaats van de schouw. Het uitgemetselde rookkanaal, een hoge schoorsteen, is echter in de oksel met de dwarsbeuk, één travee naar rechts. Een tweede rookkanaal is aan de achterzijde, links van de steekkap.

De kopse gevels zijn in wezen identiek, met uitzondering van de gevelopeningen op de begane grond, een concept dat door de aangebouwde carport niet meer goed afleesbaar is. Een tweede verschil is dat de noordwestelijke gevel geen uitbouw heeft.

De plattegrond ging oorspronkelijk uit van de hall en de eetkamer in de dwarsbeuk, de woonkamer op het zuidoosten en de keuken op het noordwesten. Op de verdieping waren drie (slaap)kamers, op de zolder een atelierruimte ontworpen. De rechthoekige plattegrond van het huis wordt in de contouren gevolgd door de rechthoekige vormen van de aangetakte terrassen.

Het éénlaags bijgebouw, op een rechthoekige plattegrond, heeft eveneens een licht gebogen zadeldak.

Architectonische uitwerking

De gevels zijn opgemetseld in Vlaams verband, in een rode baksteen, waarbij de plint net als de bovenrand van de gevelopeningen is aangegeven door middel van een rollaag. Het houtwerk aan de gevels is in zwart geteerde gepotdekselde delen, de oorspronkelijke kleur vermoedelijk groen gebeitst. De ramen zijn rondom voorzien van wit glas-in-lood.

De voorgevel heeft in de dwarsbeuk de entree, voorzien van een vlakke betonnen luifel, met daarin de naam van het pand. De luifel rust op uitgemetselde pijlers, aan de voet uitlopend in halfhoge muren. Op de verdieping is een hoog venster met daarboven een gepotdekselde geveltop. Rechts van de entree is één venster, links twee aan weerszijden van de uitgemetselde muurdam. Hoog in deze muurdam is een venster aangebracht dat een plaats heeft in de regelmatige plaatsing van de vensters aan weerszijden van de steekkap. De andere drie vensters zijn verdiept in de kap opgenomen. Van de vier vensters zijn de twee op de verdieping nagenoeg vierkant, op de zolder liggend. Het uitgemetselde rookkanaal in de oksel met de steekkap heeft zijn aanzet boven de vensters van de begane grond en zet door tot de nok van de hoofdkap. Het rookkanaal versmalt ter hoogte van de aanzet van de zolderkap. Aan de schoorsteen is een luidklokje bevestigd.

De zuidoostelijke representatieve gevel heeft in de uitbouw een driedelig venster (de zijkanten eveneens van een venster voorzien). Ook de balkondeur- en vensters zijn in drieën gedeeld. De afsluiting van het balkon is een vlakke plaat op gemetselde pijlers. De top is geheel in hout uitgevoerd, zowel gepotdekselde delen als verticale beplanking. Ook hier is de vensterpartij, in een loggia, in drieën verdeeld.

De zuidwestelijke gevel heeft in de dwarsbeuk de tuindeuren (en vensters in de zijkanten) en daarboven een venster in drieën met een gepotdekselde borstwering. Ook de zijkanten van de uitbouw hebben vensters.

Oorspronkelijk kende deze gevel slechts één venster, rechts van de dwarsbeuk en één verdiept in de kap opgenomen venster, ook rechts, hoog in de kap. De schoorsteen steekt uit de kap, links van de steekkap, vanaf de verdieping.

De noordwestelijke gevel is op de begane grond aangetakt door het bijgebouw. Vanaf de verdieping is de vormgeving als aan de zuidoostelijke gevel.

De rieten dekking van de kappen is complex, licht bollend en met een vertrapping naar boven op de kopse kanten, mee met de eveneens getrapte houten geveltoppen. De noklijn is afgedekt met nokvorsten.

Het gemetselde bijgebouw is, vanwege de bijtrekking bij de woning, geopend, met de open zijde op de tuin gericht. De materialen en detaillering van de carport volgen die van het hoofd- en bijgebouw (rieten dekking met nokvorsten en een gepotdekselde top. De terrassen hebben lage gemetselde muurtjes

Redengevende omschrijving

Het woonhuis met bijgebouw (garage) en tuinaanleg aan de Waldeck Pymontlaan uit 1919 naar een ontwerp van de architect Co Brandes is lokaal van algemeen belang vanwege de:

- architectuurhistorische waarde als vrij gaaf en kenmerkend voorbeeld van een vrijstaande villa in de Cottagestijl uit het eerste kwart van de 20ste eeuw;
- architectuurhistorische waarde vanwege de plaats in het oeuvre van de landelijk bekende, toonaangevende architect Co Brandes;
- stedenbouwkundige waarde door de beeldbepalende ligging in villapark De Kieviet, stammend uit eerste aanleg van het park;
- Het pand is gaaf in hoofdvorm en goeddeels in detaillering wat betreft het exterieur;

Literatuur

Gemeente Wassenaar (Robert van Lit, Carla Scheffer, TasT), *Jong Monumentaal Wassenaar*, Wassenaar 2002